

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน” มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษานโยบายและแผนงานการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ๒) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ ๑๕ รูป/คน จากกลุ่มผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) คือ กลุ่มที่ ๑ พระเถระชั้นปกครอง จำนวน ๖ รูป กลุ่มที่ ๒ บุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน จำนวน ๓ คน กลุ่มที่ ๓ ข้าราชการ จำนวน ๔ คน กลุ่มที่ ๔ ประชาชน จำนวน ๒ คน

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ นโยบายและแผนงานการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน

นโยบายและแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นกรอบการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์บรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) ซึ่งนโยบายและแผนปฏิบัติราชการดังกล่าวนี้ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ๖ ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างเอกภาพให้กับสถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนาอย่างครบวงจร ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมพัฒนาการศึกษาสงฆ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางธรรมในทรัพยากรมนุษย์และทุนทางสังคมล้านนา ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเสริมสร้างศักยภาพให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนและจังหวัด ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการด้านศาสนสมบัติ ศาสนสถาน และยุทธศาสตร์ที่ ๖ การสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดให้เป็นมืออาชีพ

การดำเนินงานตามนโยบายและแผนปฏิบัติราชการที่ผ่านมา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนได้มีการประเมินผลตามแผนงานหรือโครงการ ทั้งนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้จัดทำแผนซึ่งเป็นการทำตามหน้าที่ที่กำหนดและเขียนได้แต่แผนที่เป็นการปฏิบัติ แต่ไม่มีในส่วนของแผนงบประมาณ ดังนั้น ไม่สามารถปฏิบัติได้จริงตามแผนที่เขียนไว้ และการส่งเสริมพัฒนาการศึกษาสงฆ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนได้ส่งเสริมผ่านโรงเรียนปริยัติธรรมและสำนักเรียนบาลี-ธรรม เป็นหน่วยสนับสนุนในการตั้งเบิกเงินเดือนของบุคลากรเป็นไปตามหน้าที่ แต่ไม่มีหน้าที่ในการประเมินผลของการดำเนินงานของโรงเรียนปริยัติและสำนักเรียนบาลี-ธรรมแต่อย่างใด การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางธรรมในทรัพยากรมนุษย์และทุนทางสังคมล้านนานั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน จะปฏิบัติงานตามที่คณะสงฆ์ร้องขอ เป็นการให้คำแนะนำไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งวัด หรือรอบการทำงานต่าง ๆ การเสริมสร้างศักยภาพให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนและจังหวัดนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนได้กระทำการผ่านงาน ๖ ด้านเป็นหลัก ซึ่งการดำเนินงานที่เป็นแผนงานจะเป็นของคณะสงฆ์ จึงไม่มีการประเมินผลของนโยบายและแผนงานอย่างเป็นรูปธรรมแต่อย่างใด การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการด้านศาสนสมบัติ ศาสนสถานนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนได้ส่งเสริมเงินอุดหนุนในการบูรณปฏิสังขรณ์วัด และได้ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี และช่วยคิดวิเคราะห์และเสนอแผนงานให้แก่คณะสงฆ์ ซึ่งแผนงานที่นำเสนอขึ้น ให้คณะสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการเอง สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนจึงไม่มีการประเมินแผนนโยบายที่จัดทำขึ้นมา และการสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดให้เป็นมืออาชีพนั้น เป็นการดำเนินการด้วยการสนองงานแก่คณะสงฆ์ให้บรรลุตามเป้าหมายที่คณะสงฆ์วางไว้ ซึ่งเป้าหมายของคณะสงฆ์จะไม่มีการประเมินและแผนนโยบายของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนก็ได้ประเมินเช่นกัน

๕.๑.๒ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนนั้น ควรดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์โดยมีรายละเอียดของแนวทางต่าง ๆ นี้ เพราะหากสามารถดำเนินการได้จะส่งผลให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคงสืบไป

ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์นั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาได้จัดทำแผนรองรับแผนของพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยนำแนวทางนโยบายของพระพุทธศาสนาแห่งชาติมาดำเนินการเป็นแผนยุทธศาสตร์ในเรื่องความมั่นคงของ

พระพุทธศาสนา โดยเจาะลึกด้านการศึกษา คือ ๑) ส่งเสริมการเรียนของแผนกธรรมแผนกบาลีและแผนกสามัญ ๓ ทั้งนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาได้สนับสนุนงบประมาณ เพื่อการส่งเสริมด้านแผนกธรรมและบาลีของภิกษุสามเณร และได้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาคณะสงฆ์ทุกประเภททั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม ๒) จัดทำสื่ออุปกรณ์ที่เกี่ยวกับความรู้ในหลักของพระพุทธศาสนาให้พอเพียงต่อการจัดการเรียนการสอนในแผนกธรรมและบาลีรวมทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม ๓) ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาโดยเน้นให้นำเอาความรู้เข้าสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงส่งเสริมทั้งทางโลกและความรู้ทางธรรมอย่างเหมาะสม ๔) จัดให้มีการศึกษาหลักธรรมในรูปแบบเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หรือระบบสื่อสารเทคโนโลยีเพื่อให้เข้าถึงและเข้าใจหลักปฏิบัติของศาสนา ๕) สนับสนุนให้จัดเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ๖) สนับสนุนโครงการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ในการจัดการเรียนให้แก่พระสงฆ์และบุคคลทั่วไป ๗) ส่งเสริมให้พุทธบริษัททั้ง ๔ มีความรู้และมีคุณธรรมในการที่จะปกป้องตนและพระสงฆ์ต้องมีความปฏิบัติดีปฏิบัติชอบรู้ในพระธรรมวินัยและมีการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมเพื่อที่จะเสริมสร้างความรู้ขึ้นให้กับประชาชน และ ๘) คณะสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์ สามเณรต้องพัฒนาปรับปรุงตนเอง คือ ต้องเป็นคนที่ส่งความรู้วิชา จรรยาการปฏิบัติต้องถึงพร้อมความงามของพระสงฆ์คือความสมณะ

ด้านปลูกฝังความเข้าใจ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๒ ปลูกฝังความเข้าใจ เป็นแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการปลูกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้แก่สังคม คือ ๑) ในส่วนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านอื่น ๆ ได้มีการจัดอบรมปฏิบัติธรรมแก่นักเรียนนักศึกษาเยาวชนและประชาชนทั่วไป มีการออกวุฒิบัตรให้ คือผู้เข้าอบรมจะได้ธรรมะ ได้อบรม และได้วุฒิบัตรสิทธิบัตรในการเอาไปใช้ประโยชน์ และสำนักงานพระพุทธศาสนาได้มองการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ จึงมีการสนับสนุนให้มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งการศึกษาตามหลักการทางศาสนา ๒) ส่วนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศาสนทายาทจังหวัดลำพูนนั้น วงการคณะสงฆ์ได้มีการจัดทำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน มีศูนย์เผยแผ่ทางพระพุทธศาสนาจังหวัด มีพระเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัด คือพระธรรมทูต พระนักเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนา พระนักเทศน์ พระปริยัตินิเทศ ในการขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นลำดับไปโดยมีโครงการต่าง ๆ เข้ามาส่งเสริม เข้ามาตอบรับ เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างเช่น โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ที่มีอยู่ ๖๐ หน่วย ๓) มีระบบการจัดเก็บเอกสารที่ชัดเจน คือมีการบันทึกทั้งเอกสาร ทั้งร่องรอยคลังรูปแบบ รูปภาพต่าง ๆ ที่จะจัดระบบต่าง ๆ รายงานอย่างเป็นระบบขั้นตอนผ่านทาง ๔) ได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการที่จะส่งเสริมให้คนเข้ามาบวชเรียน แล้วจัดอบรม

ปฏิบัติธรรมหรือว่าเรื่องของการจัดการศึกษาให้กับศาสนทายาท โดยผนวกเรื่องของการศึกษาสงฆ์ ทางเลือกแผนกธรรมแผนกบาลี แผนกสามัญศึกษาได้จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็น การศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และได้ขยายไปถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วต่อเนื่องด้วยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย ลำพูน ได้ผลักดันให้พระสงฆ์ต้องมีการเสริมให้ได้ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาบริหารจัดการบริหารวัด บริหารกิจการพระพุทธศาสนาในพื้นที่ในชุมชนของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อสร้างความมั่นคงในเรื่องของ ศาสนทายาท และ๕) ส่งเสริมให้พระสงฆ์ถือพร้อมใน ๓ ด้าน คือปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เพื่อให้เกิด ความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก การเสริมสร้างความ มั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มศักยภาพ พุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลกนั้น ในส่วนของจังหวัดลำพูน จะผลักดันขับเคลื่อนใน เรื่องต่างๆ คือ ๑) การจัดสร้างพุทธมณฑล เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา ๒) ในส่วนของสำนักงานพระพุทธศาสนาจะเร่งสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้เผยแผ่ และปฏิบัติศาสนกิจในทางโลก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ๓) จะจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับแหล่ง เรียนรู้ทางด้านของการศึกษาของจังหวัด และ ๔) จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ในทางด้านศาสนา และจัดตั้งศูนย์ศึกษาทางศาสนาขึ้นภายในจังหวัด

ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงาน พระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น คือ ๑) การปรับปรุง โครงสร้างระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวรวดเร็วทุกขั้นตอนและใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ๒) มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และสามารถใช้เครื่องมืออย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพและสนองงาน คณะสงฆ์ได้มีประสิทธิภาพ และ๓) มีการอบรมบุคลากรพระสงฆ์ให้รู้จักในเรื่องของเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อที่พระสงฆ์นั้นจะได้นำมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนหรือประชาชน ทั่วไปให้เข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น

ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๕ ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ คือ ๑) องค์กรสงฆ์จะต้องมีบทบาทในการตั้งเครือข่ายของศูนย์สงเคราะห์ และวัดทุกวัดควรมี เครือข่ายระดับตำบล ทุกตำบล รวมถึงระดับอำเภอและระดับจังหวัด ซึ่งศูนย์สงเคราะห์จะทำหน้าที่ ในการรวบรวมสิ่งของหรือปัจจัยต่าง ๆ เพื่อใช้ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ๒) ส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดลำพูนนั้น จะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของตั้งเป็นคณะกรรมการช่วยสนับสนุนด้านของ ระเบียบด้านกฎหมายด้านอะไรต่าง ๆ ที่ให้ถูกต้อง เพราะด้านกฎหมายได้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการ

บริหารกิจการคณะสงฆ์ สำหรับกฎหมายที่ให้พระสงฆ์ใช้แบบเดียวกับประชาชนนั้น ควรต้องแก้ไข เพราะพระสงฆ์เองควรใช้กฎหมายของพระสงฆ์ซึ่งกฎหมายของพระสงฆ์ก็มีอยู่แล้ว

ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ ๖ ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่ สาธารณูปการนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้เข้าดำเนินการต่างๆ คือ ๑) ขับเคลื่อน ช่วยเหลือในโครงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของวัด ได้แก่ ไวยาวัจกร และเจ้าอาวาส ในการที่จะให้ลงบัญชีในเรื่องการจัดระเบียบของรายรับรายจ่าย และขึ้นทะเบียนสาธารณะวัตถุของวัด และ ๒) การส่งเสริมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการสาธารณูปการ คือการสร้างวัด วิหาร โบสถ์ ศาลาทั้งหลาย และรับผิดชอบในเรื่องของศาสนสมบัติกลาง และวัดร้าง ก็มีการเข้าไปขึ้นทะเบียน มีการออกโฉนดที่ดิน เพื่อที่จะรักษาเป็นศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาเป็นศาสนสมบัติกลาง โดยส่ง บุคลากรเข้าไปจัดสรรผลประโยชน์ สำหรับสาธารณสมบัติที่ถูกบุกรุกก็จะเข้าไปแก้ปัญหาในการ ฟ้องร้องศาลเพื่อยืนยันสิทธิ์ประโยชน์ของพุทธศาสนา

๕.๑.๓ แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา

ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงาน พระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านพัฒนาระบบ การศึกษาของสงฆ์ควรดำเนินการ คือ ๑) ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย เช่น จัดการศึกษา ผ่านทางสื่อเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ จัดบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ๒) ควรสรรหาบุคลากรที่มี คุณภาพมาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนทั้งในส่วนของแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญทุกระดับชั้น ๓) ควรจัดตั้งเป็นศูนย์การรับบริจาค อาจจัดหาทุนผ่านช่องทางของผ้าป่าสามัคคี หรือการมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เพื่อแก้ปัญหาด้านงบประมาณที่จะใช้ เพื่อการสนับสนุนการเรียนของพระภิกษุสงฆ์ และ ๔) ควรสร้างศาสนทายาทที่เป็นต้นแบบเพื่อการ สร้างความเชื่อความศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน ด้วยการจัดโครงการอบรมศาสนทายาทต้นแบบ เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาต่อไป

ด้านปลูกฝังความเข้าใจ แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านปลูกฝังความเข้าใจนั้น สำนักงาน พระพุทธศาสนาควรดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ คือ ๑) ควรกำหนดโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายไทย แลนด์ ๔.๐ ที่ต้องนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ ๒) ควรดำเนินโครงการ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ คือ ควรนำบุคลากรคือ พระวิปัสสนาจารย์ พระสังฆาธิการ พระจริยนิเทศ พระธรรมทูต พระนักเทศน์ และพระปริยัตินิเทศ มาพัฒนาอย่างเป็น ระบบแบบแผน ๓) พัฒนาสถานที่ที่จะใช้เพื่อการเผยแผ่ คือควรติดต่อประสานงานกับวัดที่เป็นวัด

ศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน เพื่อรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ๔) การสร้างเครือข่าย ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม อาจเป็นเครือข่ายในส่วนของภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน โดยเน้นตั้งแต่ในระดับของหมู่บ้าน สู่ระดับตำบล สู่ระดับอำเภอ และสู่ระดับจังหวัดตามลำดับ เพื่อให้การเผยแผ่ที่คาดว่าจะเกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด

ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลกคือ ๑) ต้องสร้างบุคลากรเพื่อการเผยแผ่ที่มีทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และมีความรู้ทางด้านหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ๒) ต้องจัดทำห้องสมุดออนไลน์หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่จะเผยแผ่ ๓) ต้องจัดตั้งศูนย์การศึกษาทางศาสนาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ๔) ต้องระดมทุนอันเป็นปัจจัยหลักที่ต้องนำมาสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ให้ลุล่วง

ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่นคือ ๑) ควรส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้วยการจัดฝึกอบรม และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนให้บุคลากรได้เรียนรู้งานในแต่ละฝ่ายเพื่อให้มีความพร้อมที่จะสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ ๒) จัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำงาน และ ๓) ต้องปลูกจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยคุณธรรมและมีความโปร่งใส

ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ คือ ๑) ควรเป็นการจัดตั้งเครือข่ายของศูนย์สงเคราะห์ในระดับตำบลจนกระทั่งระดับจังหวัด เพื่อขอรับบริจาคสิ่งของอุปโภคบริโภคสำหรับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย ๒) ดำเนินการในแนวทางเชิงรุก โดยพิจารณาศูนย์สงเคราะห์ที่ได้เปิดไว้แล้ว เป็นเบื้องต้น แล้วเข้าไปให้คำแนะนำ บริหารจัดการต่อให้เกิดประสิทธิภาพ ๓) ควรส่งเสริมการใช้พื้นที่ของวัดเป็นสาธารณสงเคราะห์ให้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมถึงคุณประโยชน์สูงสุดที่วัดจะสามารถรองรับได้ และ ๔) ควรส่งเสริมบทบาทของหน่วยงานสาธารณสงเคราะห์ให้รอบด้าน คือรวมทั้งด้านของการสร้างวิชาชีพให้แก่ผู้ประสบภัยด้วย

ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ แนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการคือ ๑) ควรเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่วัด ทำให่วัดเป็นสถานที่ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม เช่น ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งเศรษฐกิจของชุมชน ทำวัดให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ใช้วัดเป็นที่พักคนเดินทาง ใช้วัดเป็นคลังวัสดุ ใช้วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม ใช้วัดเป็นสถาน

สงเคราะห์ ใช้วัดเป็นสถานพยาบาล ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการที่ชาวบ้านพบปะสังสรรค์ ๒) ควรสำรวจและขึ้นทะเบียนทรัพย์สินของวัด สำรวจและออกเอกสารสิทธิ์สำคัญในที่ดินให้แก่วัด ๓) สร้างระเบียบการเงินและบัญชีวัดเป็นแบบปฏิบัติในคณะสงฆ์ และของงบประมาณสนับสนุนบูรณปฏิสังขรณ์วัดในจังหวัดลำพูน และ๔) ต้องส่งเสริมสนับสนุนฐานะของวัดให้มีความมั่นคงและถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ การตั้งวัดการขอใช้ที่ดินของทางราชการเพื่อดำเนินการขอสร้างวัดให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รวมทั้งขอพระราชทานวิสุงคามสีมาให้กับวัด และขอยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ขอยกวัดราษฎร์ในจังหวัดลำพูนขึ้นเป็นพระอารามหลวงในจังหวัดลำพูน

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์นั้น ได้ส่งเสริมให้พุทธบริษัท ๔ เกิดการเรียนรู้ในหลักธรรมคำสอนที่ถูกต้องในพระไตรปิฎก และส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาแก่พระสงฆ์เพื่อสร้างต้นแบบของศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญา พัฒนาให้มีความรู้คู่คุณธรรม เพื่อเผยแผ่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม และร่วมสร้างสังคมพุทธธรรมที่มีความเข้มแข็ง ทั้งนี้ การดำเนินการผ่านในกิจกรรมการเรียนการสอนของแผนกธรรม แผนกบาลีและแผนกสามัญ ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนามีบทบาทในการช่วยสนับสนุนงบประมาณ

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องพิจารณาและควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ ทันยุคทันสมัย คือ ควรจัดทำสื่ออุปกรณ์ที่เกี่ยวกับความรู้ในหลักของพระพุทธศาสนาให้พอเพียงต่อการจัดการเรียนการสอนในแผนกธรรมและบาลีรวมทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม ควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาโดยเน้นให้นำเอาความรู้เข้าสู่การปฏิบัติในชีวิตจริงส่งเสริมทั้งทางโลกและความรู้ทางธรรมอย่างเหมาะสม จัดให้มีการศึกษาหลักธรรมในรูปแบบเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หรือระบบสื่อสารเทคโนโลยีเพื่อให้เข้าถึงและเข้าใจหลักปฏิบัติของศาสนา และสนับสนุนให้จัดเป็นศูนย์กลางของแหล่งเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม และได้สนับสนุนการจัดการเรียนให้แก่พระสงฆ์กับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน เพื่อให้พระสงฆ์มีความปฏิบัติดีปฏิบัติชอบรู้ในพระธรรมวินัยและมีการเรียนรู้คุณธรรมและจริยธรรมเพื่อที่จะเสริมสร้างความรู้ขึ้นให้กับประชาชน และนำความรู้กลับไปบริหารจัดการวัดของตนให้เรียบร้อย เพราะเมื่อบุคลากรของวัดมีความประพฤติปฏิบัติที่ดี จะนำมาซึ่งความน่าเลื่อมใสศรัทธาแก่ประชาชน และจะสามารถดึงดูดให้ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดได้ จึงเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **พระครูวิสุทธาจารย์นันทคุณ (สุรศักดิ์**

วิสุทธาจาโร) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการวัดที่เหมาะสมดังามมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาสมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่าง ๆ เจ้าอาวาส เป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ^๑ ดังนั้น คณะสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์สามเณรต้องพัฒนาปรับปรุงตนเอง คือต้องเป็นคนที่ส่งความรู้วิชาการณะ การปฏิบัติต้องถึงพร้อมความงามของพระสงฆ์ คือความสมณะ

สำหรับแนวทางการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนา ด้านพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ควรดำเนินการ คือ ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย เพราะในปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ง่าย และเข้าถึงประชาชนทุกระดับ ซึ่งจัดการศึกษาผ่านทางสื่อเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ จัดบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น จะเป็นการปรับปรุงครั้งสำคัญที่จะสามารถดึงดูดให้พระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไปเกิดความสนใจที่จะศึกษาหลักทางศาสนามากยิ่งขึ้น และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากรูปแบบเดิมไปสู่รูปแบบใหม่นี้ ได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการจารหลักธรรมลงบนใบลาน เป็นบันทึกลงบนกระดาษในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า ที่ทำให้ประชาชนได้ศึกษาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างแพร่หลาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ**พระเทิดศักดิ์ สดุดินธโร (ศรีวิรัตน์)** ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การทํานุบำรุงพระพุทธศาสนาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” ผลการวิจัยพบว่า ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระพุทธศาสนาพระองค์ทรงทํานุบำรุงหลายด้าน คือทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับอักษรสยาม ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการจารลงบนใบลาน มาเป็นการพิมพ์ลงบนกระดาษ อีกทั้งยังจัดทำหนังสือในทางพระพุทธศาสนาขึ้นอีกหลายเล่ม ทรงส่งเสริมการศึกษาของพระสงฆ์ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยและทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสปรับปรุงหลักสูตรการเรียนพระปริยัติธรรม^๒ ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาทั้งของพระภิกษุสงฆ์และของประชาชนตามแนวทางที่กล่าวนี้ จะสามารถเสริมสร้างให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคงได้

^๑ พระครูวิสุธานันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร), “การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๗.

^๒ พระเทิดศักดิ์ สดุดินธโร (ศรีวิรัตน์), “การทํานุบำรุงพระพุทธศาสนาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๘.

ด้านปลูกฝังความเข้าใจ ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ด้านปลูกฝังความเข้าใจ เป็นแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการปลูกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้แก่สังคม ผ่านกิจกรรมการจัดอบรมปฏิบัติธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชน และประชาชนทั่วไป และสำนักงานพระพุทธศาสนาส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ สนับสนุนให้มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งการศึกษาตามหลักการทางศาสนา สำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศาสนทายาทจังหวัดลำพูนนั้น ได้ส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ได้เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน ขณะเดียวกัน มีศูนย์เผยแผ่ทางพระพุทธศาสนาจังหวัด มีพระเผยแผ่พระพุทธศาสนาในจังหวัด คือพระธรรมทูต พระนักเผยแผ่ทางพระพุทธศาสนา พระนักเทศน์ พระปริยัตินิเทศ ในการขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา อาทิ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล อย่างไรก็ตาม ควรกำหนดโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ ที่ต้องนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ อาทิ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ สื่อมีเดีย และการใช้เครื่องขยายเสียงในการเผยแผ่ ซึ่งรูปแบบและวิธีการการเผยแผ่นี้ได้สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ**พระครูสิงห์แก้ว วชิรธมโม** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน” ผลการศึกษาพบว่า ด้านสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นั้น มีการจัดทำ CD ธรรมะ การเทศน์ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงชุมชน การเขียนบทความทางหนังสือพิมพ์ และการแสดงปาฐกถาธรรมในสถานที่ราชการ สถานศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ^๓

สำหรับการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ คือ ควรนำบุคลากรคือ พระวิปัสสนาจารย์ พระสังฆาธิการ พระจริยนิเทศ พระธรรมทูต พระนักเทศน์ และพระปริยัตินิเทศ มาพัฒนาอย่างเป็นระบบแบบแผน เพื่อสร้างความมั่นคงในเรื่องของศาสนทายาท และส่งเสริมให้พระสงฆ์ถือพร้อมใน ๓ ด้าน คือปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เพื่อให้เกิดความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และควรสร้างเครือข่าย ให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม อาจเป็นเครือข่ายในส่วนของภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน โดยเน้นตั้งแต่ในระดับของหมู่บ้าน สู่ระดับตำบล สู่ระดับอำเภอ และสู่ระดับจังหวัดตามลำดับ เพื่อให้การเผยแผ่ที่คาดว่าจะเกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด ทั้งนี้ แนวทางการสร้างศาสนทายาทจัดได้ว่าเป็นการวางแผนอัตรากำลังคนให้เพียงพอต่อภาระงานจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะเสริมสร้างให้พระพุทธศาสนาเกิดความมั่นคงได้

^๓ พระครูสิงห์แก้ว วชิรธมโม, “บทบาทของผู้สูงอายุในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๘.

ด้านเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ด้านการเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลกนั้น ในส่วนของจังหวัดลำพูน จะผลักดันขับเคลื่อนการจัดสร้างพุทธมณฑล ให้เป็นศูนย์กลางของการกิจกรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งในบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจะต้องเร่งสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาเพื่อที่จะได้เผยแผ่และปฏิบัติศาสนกิจในทางโลก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ การวางแผนต่าง ๆ นี้ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาต้องทำ เพราะเป็นการวางอัตรากำลังพลเพื่อการปฏิบัติงาน เพราะหากไม่มีการวางแผนแล้ว จะทำให้องค์กรไม่ประสบผลสำเร็จในงาน ดังนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาต้องส่งบุคลากรเข้าไปให้ความช่วยเหลือคณะสงฆ์ในการพัฒนาศักยภาพของมณฑลในการเป็นศูนย์กลางพระศาสนาโลก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **รพีวรรณ บำรุง** ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความต้องการจำเป็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์มีความต้องการจำเป็นต่อบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม ตามสภาพที่เป็นอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดเป็นลำดับแรกคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ รองลงมาเป็นด้านการศาสนพิธีและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และด้านการปกครองคณะสงฆ์ การคุ้มครองพระพุทธศาสนา สำหรับ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เรื่องที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ การดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์ต้องการให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐมเพิ่มบทบาทในการช่วยเหลือให้คำแนะนำ ติดตาม ประสาน กระตุ้น ส่งเสริม ให้วัดที่มีความพร้อมได้มีการจัดตั้งและดำเนินงานสำนักปฏิบัติธรรม^๔ สำหรับการเพิ่มศักยภาพพุทธมณฑลให้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ทั่วโลกนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรจัดทำเว็บไซต์เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ทางด้านการศึกษาของจังหวัด ต้องจัดทำห้องสมุดออนไลน์หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลที่จะเผยแผ่ ต้องจัดตั้งศูนย์การศึกษาทางศาสนาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ต้องระดมทุนอันเป็นปัจจัยหลักที่ต้องนำมาสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ให้ลุล่วง

ด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ตามด้านพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่น คือ การปรับปรุงโครงสร้างระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวรวดเร็วทุกขั้นตอนและใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน มีพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ด้วยการฝึกอบรมและผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนให้บุคลากรได้เรียนรู้งานในแต่ละ

^๔รพีวรรณ บำรุง, “การศึกษาความต้องการจำเป็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐม”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร), ๒๕๕๔.

ฝ่ายเพื่อให้มีความพร้อมที่จะสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ และต้องปลูกจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยคุณธรรมและมีความโปร่งใส และสามารถใช้อำนาจอย่างเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพและสนองงานคณะสงฆ์ได้มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาสู่องค์กรที่โดดเด่นนั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา ดังนั้น ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา ควรเล็งเห็นประโยชน์ของการทำงานเป็นทีม ใช้คนทำงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ สนองตอบต่อความต้องการของทุกภาคส่วนอย่างรวดเร็ว และต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และความยุติธรรมในการปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **โชติ บดีรัฐ** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” ผลการศึกษาพบว่า ในการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ ในการบริหารภาระงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ และกำหนดโทษผู้ที่ละเมิดกฎระเบียบที่วางไว้ และในการบริหารองค์กร มีการทำงานเป็นทีมสำหรับประสิทธิผลการบริหารงานใน ๓ ด้าน พบว่า ในการบริหารคน มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานที่มอบหมายให้ทำ โดยใช้คนตรงกับความรู้และความสามารถ ในการบริหารภาระงาน มุ่งบริหารอย่างประหยัด คำนึงและสนองตอบต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และในการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น และศักยภาพการบริหารงานพบว่า ในการบริหารคน มีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน และแก้ปัญหาจุดด้อยของบุคลากรในการบริหารงาน ในการบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และในการบริหารองค์กร มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่าง^๕

ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ด้านส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์ คือ องค์กรสงฆ์จะต้องมีบทบาทในการตั้งเครือข่ายของศูนย์สงเคราะห์ และวัดทุกวัดควรจะมีเครือข่ายระดับตำบล ทุกตำบลรวมถึงระดับอำเภอและระดับจังหวัด ซึ่งศูนย์สงเคราะห์จะทำหน้าที่ในการรวบรวมสิ่งของหรือปัจจัยต่าง ๆ เพื่อใช้ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนนั้น จะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องของตั้งเป็นคณะกรรมการช่วยสนับสนุนด้านของระเบียบด้านกฎหมาย ให้คำแนะนำบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ ควรส่งเสริมการใช้พื้นที่ของวัดเป็นสาธารณสงเคราะห์ให้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมถึงคุณประโยชน์สูงสุดที่วัดจะสามารถรองรับได้ และ ควรส่งเสริมบทบาทของตบตองานสาธารณสงเคราะห์ให้รอบด้าน คือรวมทั้งด้านของการสร้างวิชาชีพให้แก่ผู้ประสบภัยด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **ธนภัทร ทวีศรี** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง

^๕ โชติ บดีรัฐ, “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์), ๒๕๕๕.

“ประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาญจนบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ควรเข้ามาดูแล ให้คำแนะนำทันทีเมื่อได้รับคำร้องขอ โดยไม่เลือกปฏิบัติ ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ให้เข้าไปศึกษาการทำงานของคณะสงฆ์อย่างใกล้ชิด และควรมีการวางแผนประจำปีให้มากขึ้น ควรมีกระบวนการให้บริการที่รวดเร็ว ควรเพิ่มเติมการจัดให้มีการอบรมเรื่องระเบียบการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ให้มีความเข้าใจมากขึ้น ควรได้รับการขยายอาคารสถานที่ของสำนักงานเพื่อให้การทำงานมีความคล่องตัวและอำนวยความสะดวกได้มากขึ้น ควรจัดโต๊ะ เก้าอี้ไว้รองรับพระสงฆ์ที่เข้าไปติดต่อกิจธุระ และควรจัดให้มีพนักงานจัดการจราจรให้มีระเบียบ^๖

ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการ การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ด้านเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่สาธารณูปการนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้เข้าดำเนินการต่างๆ คือ ขับเคลื่อนช่วยเหลือในโครงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของวัด ได้แก่ ไวยาวัจกร และเจ้าอาวาส ในการที่จะให้ลงบัญชีในเรื่องการจัดระเบียบของรายรับรายจ่าย และขึ้นทะเบียนสาธารณะวัตถุของวัด และการส่งเสริมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการสาธารณูปการ คือการสร้างวัด วิหาร โบสถ์ ศาลาทั้งหลาย และรับผิดชอบในเรื่องของศาสนสมบัติกลาง และวัดร้าง ก็มีการเข้าไปขึ้นทะเบียน มีการออกโฉนดที่ดิน เพื่อที่จะรักษาเป็นศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนา เป็นศาสนสมบัติกลาง โดยส่งบุคลากรเข้าไปจัดสรรผลประโยชน์สำหรับสาธารณสมบัติที่ถูกบุกรุกก็จะเข้าไปแก้ปัญหาในการฟ้องร้องศาลเพื่อยืนยันสิทธิ์ประโยชน์ของพุทธศาสนา

สำหรับแนวทางการการเพิ่มความคุ้มค่าให้แก่วัดนั้น ต้องทำให้วัดเป็นสถานที่ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม เช่น ส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งเศรษฐกิจของชุมชน ให้ประชาชนนำสิ่งของมาวางจำหน่ายในวัด ทำวัดให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว เมื่อมีนักท่องเที่ยวก็จะสามารถขายสินค้าได้ และประชาชนจะมีรายได้เพิ่มมากขึ้น คุณภาพชีวิตของประชาชนจะดีขึ้น และควรใช้วัดเป็นที่พักคนเดินทางเพื่อการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ใช้วัดเป็นคลังวัสดุเพื่อเก็บวัสดุอุปกรณ์ เช่น อุปกรณ์ในการทำอาหาร ใช้วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม ใช้วัดเป็นสถานสงเคราะห์ ใช้วัดเป็นสถานพยาบาลคือ การตรวจโรคต่าง ๆ งานด้านสาธารณสุข ใช้วัดเป็นจุดศูนย์กลางในการที่ชาวบ้านพบปะสังสรรค์ ดังนั้น เพื่อการรองรับการดำเนินกิจกรรมอันจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชน วัดต้องมีการบริหารจัดการสถานที่ให้พร้อมรับรองนักท่องเที่ยว ต้องจัดให้มีจุดทิ้งขยะที่เป็นระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **พระมหาวินัย แก้วกรอง** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาวัดในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรีสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ” ผลการศึกษาพบว่า ด้านการสาธารณูปการ โดยบริเวณวัดต้องสงบ มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอย และจัดให้

^๖ ธนภัทร ทวีศรี, “ประสิทธิผลการบริหารงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกาญจนบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๗.

มีอาสาสมัครในการสอดส่อง ดูแล และพิทักษ์พระพุทธศาสนา และชมรมเพื่อรวมกลุ่มดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน^๗ อย่างไรก็ตาม สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรมีบทบาทในการสำรวจและขึ้นทะเบียนทรัพย์สินของวัด สำรวจและออกเอกสารสิทธิ์สำคัญในที่ดินให้แก่วัด สร้างระเบียบการเงินและบัญชีวัดเป็นแบบปฏิบัติในคณะสงฆ์ และของบประมาณสนับสนุนบูรณปฏิสังขรณ์วัดในจังหวัดลำพูน และต้องส่งเสริมสนับสนุนฐานะของวัดให้มีความมั่นคงและถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ การตั้งวัด การขอใช้ที่ดินของทางราชการเพื่อดำเนินการก่อสร้างวัดให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ รวมทั้งขอพระราชทานวิสุงคามสีมาให้กับวัด และขอยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ขอยกวัดราษฎร์ในจังหวัดลำพูนขึ้นเป็นพระอารามหลวงในจังหวัดลำพูน ซึ่งแนวทางปฏิบัติดังกล่าวนี้ จะเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงให้เกิดแก่พระพุทธศาสนาได้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน เสนอเชิงนโยบายดังนี้

- ๑) นโยบายภาครัฐควรส่งเสริมการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกอย่างจริงจัง โดยการบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน
- ๒) นโยบายภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณ เพื่อดำเนินกิจกรรมในการขับเคลื่อนงานด้านพระพุทธศาสนา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- ๑) สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรปรับกลยุทธ์เชิงรุกให้ทันต่อสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันในการเสริมสร้างความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนา
- ๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานหรือกลุ่มต่างๆ ควรประสานความร่วมมือในการเสริมสร้างความมั่นคงต่อพระพุทธศาสนา

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการวิจัยในลักษณะเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาศาสนทายาทต้นแบบ
- ๒) ควรมีการวิจัยแนวปฏิบัติของวัดที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด

^๗ พระมหาวินัย แก้วกรอง, “แนวทางการพัฒนาวัดในเขตอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรีสู่ความเป็นมาตรฐานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี), ๒๕๕๗.